

LTO Noord visie bodemdaling West-Nederland

Bodemdaling zorgt voor veel agrarische ondernemers in West-Nederland voor (steeds) grote(re) uitdagingen. De mate waarin de bodem daalt varieert per gebied en is gemiddeld genomen weer veel minder dan in Friesland. Ook zijn de gevolgen en de kosten van bodemdaling in het stedelijk gebied tientallen malen groter dan in het landelijk gebied. Er is geen eenduidige oplossing voor deze uitdagingen, omdat de oorzaken verschillen en omdat het altijd om mensen gaat en mensen verschillen. De aanpak van bodemdaling vraagt om een gebiedsspecifieke aanpak waarbij maatwerk noodzakelijk is.

LTO Noord wil zich inzetten om bodemdaling af te remmen. Onze ambitie is om in 2050 de bodemdaling in veenweidegebieden met tenminste 50% te reduceren door middel van innovatieve technieken.¹ Ook in andere gebieden willen we bodemdaling afremmen. We weten nog niet welke remming haalbaar is.

Dit kunnen en willen wij niet alleen. Bodemdaling is een breed maatschappelijk vraagstuk dus hierbij is ook de hulp en inzet nodig van overheden, kennispartijen, bedrijfsleven en de maatschappij. De volgende standpunten dragen daaraan bij:

Regie en verantwoordelijkheden

- Ondernemers zijn verantwoordelijk voor het behoud van de kwaliteit van hun (vruchtbare) gronden, maar het kan hen niet worden aangerekend dat het waterpeil niet aangepast wordt en hun percelen vernatten óf dat de veenbodem – bij ongewijzigd beleid – op een gegeven moment volledig afgebroken is.
- LTO Noord initieert projecten en stimuleert (investeringen in) maatregelen om bodemdaling af te remmen. Hierbij komen het initiatief en de uitvoering bij voorkeur vanuit ondernemers en moet ondernemersvrijheid gewaarborgd blijven.
- Vanuit waterschappen, provincies en het Rijk is enerzijds expertise, kennis en ondersteuning nodig en anderzijds coördinatie, facilitatie en financiële middelen.
- Een krachtige samenwerking tussen ondernemer, waterschap en provincie is van groot belang in het aangaan van gebiedsprocessen. Uitvoering en initiatief van onderaf, behoud van de agrarische functie en economische status en toekomstperspectief voor de ondernemer moeten hierin centraal staan.
- Wanneer reëel landbouwkundig gebruik niet meer mogelijk is, moet duidelijk zijn welke overheid haar (financiële) verantwoordelijkheid neemt voor een oplossing voor de huidige grondgebruikers.

---

¹ Technieken zijn nog volop in ontwikkeling. Met de huidige technieken lijkt een gemiddelde reductie van 50 % haalbaar. Verbeterde aansturing en management, nieuwe technieken en extra inzet bieden nog meer mogelijkheden. Uiteraard geldt hier wel dat dit gemiddeld genomen de ambitie is, omdat de maatwerkaanpak niet overal tot de realisatie van onderwaterdrainage of peilgestuurde drainage zal leiden.

Durven te experimenteren en investeren

- LTO Noord zet in op innovatie, nu en in de toekomst. Wij geloven in het nut en de noodzaak van (vormen van) onderwaterdrainage en peilgestuurde drainage. De techniek heeft bewezen dat bodemdaling in veenweidegebieden hiermee gehalveerd kan worden en de nutriëntenuitstoot en CO₂-emissie uit veen beperkt worden. Met het gegeven dat 40% van de Nederlandse veengronden geschikt is voor deze technieken (PBL 2016) moeten er wat ons betreft stappen gezet worden. Hierbij zijn overheidsbijdragen in de investeringskosten noodzakelijk.
- Met specifiek en gericht watermanagement worden diverse doelen gediend, zoals een rendabele landbouw, schoon water, hoogwaardige natuur, beperking van bodemdaling, efficiënt gebruik van water, efficiënt omgaan met nutriënten in de bodem en het beperken van emissies naar de lucht.
- Hoewel er – op basis van de lopende onderzoeken – geen aanleiding is voor grootschalige functieverandering en vernatting (weinig effectief, geen economisch perspectief, bedreiging van het gewaardeerde landschap), staan wij open voor experimenten met natte teelten en zetten wij in op het ontwikkelen van verdienmodellen voor ‘natte veehouderij’ of natte teelten.

Klimaat

- De opgave voor de agrarische sector op het gebied van klimaatverandering ligt onder andere in het behoud van de bodem (vruchtbaarheid), het vastleggen van CO₂ en emissies beperken.
- Met de nabijheid van havengebieden, luchthavens en industriële gebieden in West-Nederland liggen er kansen voor een effectief beloningssysteem van Carbon Credits. Deze partijen zijn de potentiële betalers voor CO₂-compensatie, bijvoorbeeld door middel van de financiering van onderwaterdrainage (of selectieve vernatting van gebieden). Deze middelen kunnen de rentabiliteit van landbouwbedrijven vergroten en de financiering van nieuwe bedrijfssystemen en natuurbeheer mogelijk maken.
- Het scheuren van grasland in veenweiden moet tot een minimum beperkt worden om zo de CO₂-uitstoot te minimaliseren. Op veengrond zou gekeken moeten worden naar een verantwoorde manier van mestaanwending. Mestinjectie moet worden voorkomen om versnelde oxidatie van veen tegen te gaan. Bovengrondse mestaanwending op een verantwoorde manier moet toegestaan worden. Dit kan door middel van het toevoegen van water aan de mest om de ammoniakuitstoot te beperken en de benutting te vergroten.

Landschap, natuur en ondernemerschap

- Het weiden van vee op veenweiden heeft raakvlakken met de sterke roep naar biodiversiteit in de veenweiden. Veehouderij, grasland en weidevogels bestaan in symbiose met elkaar en behouden samen het open landschap. Wanneer geen weidegang meer mogelijk is, heeft dit drastische consequenties voor het landschap. Het verband tussen akkerbouw en akkervogels is ook onmiskenbaar.
- Voldoende drooglegging blijft noodzakelijk om het door de maatschappij geliefde beeld te behouden en voor diergezondheid.
- (Agrarisch) ondernemerschap is van essentieel belang voor het beheer van gebieden die te kampen hebben met bodemdaling. Analoog hieraan geldt dat wij ook van andere terreinbeheerders verwachten dat zij hun verantwoordelijkheid nemen.
- De bereidheid van agrarische ondernemers om hun bedrijf, ook onder lastige omstandigheden, voort te zetten, kan niet onderschat worden. Deze bepaalt mede de kracht en het karakter van de gebieden én houdt maatschappelijke kosten laag.